

**ТРУДОВЕ ПРАВО;
ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

УДК 349.22
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.1.6>

КАЗАНОВСЬКА М.М.

**ТРУДО-ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ
LABOR LAW CONTEXT OF LEGAL ETHICS**

Статтю присвячено формуванню актуальної наукової думки щодо адвокатської етики як категорії трудового права України. Розкрито доктринальний підхід до цього правового явища. Проаналізовано інтерпретаційні підходи до тлумачення сутності професійної етики, а також її основних ознак. Визначено, що адвокат є суб'єктом трудового права, який може розглядатися як працівник – самозайнята особа, котра провадить незалежну професійну діяльність.

Окремо зроблено акцент на розкритті адвокатської етики як окремого виду професійної етики, для якої характерні такі ознаки: а) поширюється на адвокатів як на самозайнятих працівників з особливим статусом (також як на роботодавців); б) переслідує особливу мету – створення умов, за яких кожен адвокат буде виконувати свою професійну діяльність дисципліновано, а за порушення норм адвокатської етики буде нести юридичну відповідальність; в) виконує комплекс важливих завдань (зокрема, забезпечення підконтрольності адвокатів як самозайнятих працівників правопорядку, що встановлений в адвокатурі; забезпечення свідомого, добросовісного й добросчесного виконання кожним адвокатом своїх професійних обов'язків тощо); г) виявляється в імперативних моральних, юридично значимих вимогах, узгоджених із публічними очікуваннями від професійної діяльності адвокатів, особливостями правового статусу адвоката та його законними інтересами у сфері праці й зайнятості; г) окреслюється в нормах Правил адвокатської етики; д) узгоджується з принципами трудового права та нормами чинного законодавства, зокрема трудового.

У висновках до статті узагальнюються результати дослідження, а також пояснюється важливість подальшої наукової дискусії щодо трудо-правового контексту осмислення адвокатської етики в Україні.

Ключові слова: адвокат, адвокатська етика, професійна етика, самостійна зайнятість, трудова дисципліна, праця.

The article focuses on the formation of actual scientific thought on the attorney ethics as a category of labor law in Ukraine. A doctrinal approach to this legal phenomenon is revealed. The author analyzes interpretive approaches to the interpretation of the essence of professional ethics, as well as its main features. It is determined that a lawyer is a subject of labor law who can be considered as an employee – a self-employed person who conducts independent professional activity.

Attorney ethics is revealed as a separate type of professional ethics, which is characterized by the following: a) applies to lawyers as self-employed workers with a special status (as well as to employers); b) pursues a special goal – the creation of conditions under which each attorney will perform his professional activities in a disciplined manner, and will bear legal responsibility for violation of the lawyer ethics norms; c) performs a set of important tasks (in particular, ensuring the controlled status of attorneys, as self-employed workers, to the legal order that exists in the advocateship; providing the conscious, bonafide and conscientious performance of their professional duties by each attorney, etc.); d) is expressed in imperative moral, legally significant

requirements, consistent with public expectations from the professional activities of lawyers, the peculiarities of the attorney's legal status and his legitimate interests in the field of labor and employment; e) outlined in the regulations of the Rules of Attorney Ethics; f) consistency with the labor law principles and the norms of the current legislation, including labor one.

The conclusions of the article summarize the results of the study, and also explain the importance of further scientific discussion regarding the labor and legal context of understanding attorney ethics in Ukraine.

Key words: *advocate, ethics of advocacy, labor discipline, professional ethics, self-employment, labor.*

Постановка проблеми. Відповідно до п. п. 1 і 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. № 5076-VI адвокат є фізичною особою, яка здійснює на підставах і в порядку, що передбачені вказаним законом, адвокатську діяльність, тобто «незалежну професійну діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту» [1]. При цьому згідно із ч. 3 ст. 4 вказаного законодавчого акта адвокат може здійснювати відповідну професійну діяльність індивідуально або в організаційно-правових формах адвокатського бюро (адвокатського об'єднання). Таким чином, беручи до уваги усталений підхід до диференціації правових статусів працівників, можемо дійти висновку, що, по-перше, адвокат є самозайнятою особою (крім випадків, коли працівник зі статусом адвоката працює за трудовим договором як найманий працівник, що унеможлиблює його розуміння як адвоката у відповідних правовідносинах, на що звертає увагу Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду в постанові від 27 травня 2020 р. у справі № 500/576/19), яка провадить незалежну професійну діяльність, а саме адвокатську діяльність; по-друге, адвокатська діяльність є трудовою діяльністю особи, яка має статус адвоката та провадить відповідну діяльність.

Отже, адвокат є суб'єктом трудового права, який може розглядатися як працівник – самозайнята особа, котра провадить незалежну професійну діяльність. Також адвокат може виконувати роль роботодавця. Тобто ті чи інші аспекти правового статусу такого суб'єкта трудового права варто розглядати як спеціальні вияви правового статусу роботодавця або працівника (залежно від контексту, у якому розглядається статус адвоката), специфіка яких зумовлюється метою, завданнями та функціями адвокатської діяльності, гарантіями здійснення цієї діяльності, а також гарантіями належного функціонування такого недержавного самоврядного інституту, як адвокатура.

Серед особливих характеристик статусу адвоката як працівника виокремлюється нормативність його дій (бездіяльності), що є відображенням дисциплінованості поведінки працівника. Відповідна нормативність діянь адвоката визначається чинним законодавством України про адвокатуру, іншими актами законодавства, зокрема Правилами адвокатської етики, затвердженими Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. (у редакції від 15 лютого 2019 р.) [2], проте трудо-правовий контекст вказаного суб'єкта на сьогодні українські й зарубіжні вчені комплексно не досліджували.

Аналіз наукової літератури та не вирішені раніше питання. Причиною того, що адвокатська етика ще не досліджувалася юристами-трудовамиками в контексті комплексу моральних норм, які мають юридичне (трудо-правове) значення, є той факт, що вчені досі не узгодили думки про те, що адвокат є суб'єктом трудового права (при цьому донині триває процес формування цілісної теорії самозайнятих працівників як суб'єктів трудового права). Водночас окремі трудо-правові контексти питання професійної етики вже були окреслені в наукових напрацюваннях багатьох українських юристів-трудовиків, серед яких – М.І. Іншин, М.О. Кабаченко, Л.Ю. Малюга, О.О. Осадько, І.С. Сахарук, Я.В. Свічкарьова, В.І. Щербина, О.М. Ярошенко та інші. Отже, на цей час є достатній теоретичний фундамент для формування актуального наукового розуміння трудо-правового контексту адвокатської етики.

Відповідно, **метою статті** є формування актуальної наукової думки щодо адвокатської етики як категорії трудового права України. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання: 1) з'ясувати сутність професійної етики; 2) проаналізувати характеристику адвокатської етики як виду професійної етики; 3) окреслити загальну концепцію адвокатської етики як категорії трудового права України.

Під час дослідження ми керувалися положеннями Конституції України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1], Правил адвокатської етики [2], а також роботами вчених [3–11].

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі вирішення поставлених у статті завдань зазначимо, що серед учених відсутнє усталене розуміння сутності професійної етики. Водночас аналіз наукових напрацювань українських і зарубіжних дослідників із цього питання свідчить про те, що в загальному контексті науковці сходяться в думці, що ця етика виявляється в конкретних моральних нормах, яких повинні дотримуватися особи, котрі займаються певною професією. Так, наприклад, фінський учений Т. Айраксінен під професійною етикою пропонує розуміти «етику професіоналів», які є представниками відповідної професії, наприклад етику лікарів, дипломованих медсестер, юристів, учителів, а також соціальних працівників [3, с. 612]. Своєю чергою українські науковці А.О. Мельник та О.С. Тимофєєва вважають, що професійною етикою є «сукупність моральних норм, які визначають ставлення людини до свого професійного обов'язку» [4, с. 112]. Інакше тлумачать сутність професійної етики американські дослідники Е. Россігер, І. Пріллелетінський та Р. Волш-Баверс, на думку яких ця етика об'єктивується у професійних кодексах етики, що визначають «нормативні очікування від професії» [5, с. 87].

Хоча може здатися, що наведені інтерпретаційні підходи суперечать один одному, насправді вони відображають різні аспекти вияву професійної етики, а саме: 1) те, що прямо стосується певної категорії професіоналів; 2) те, що узгоджується з публічним очікуванням від певної професійної діяльності; 3) те, що узгоджується з особистими законними інтересами представників професії від відповідної реалізації трудового потенціалу.

При цьому варто констатувати, що найбільш повно сутність професійної етики розкриває українська вчена Л.М. Корнута, зокрема: а) «кодекс правил, що визначає поведінку спеціаліста у службовій обстановці»; б) «норми, які відповідають наявним законам та відомчим нормативним документам, професійним знанням, стосункам у колективі, глибокому усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних обов'язків»; в) «система конкретизованих моральних норм і принципів з урахуванням особливостей тієї чи іншої професійної діяльності людей» [6, с. 17]. З огляду на викладене зазначимо, що професійна етика, як уже встановлено, узгоджується також із законними інтересами осіб, які займаються відповідною професійною діяльністю.

У процесі з'ясування сутності професійної етики необхідно також проаналізувати її основні властивості. На думку американського соціолога Е. Еббота, до основних властивостей професійної етики варто відносити такі особливості: 1) майже всі професії мають певний формальний етичний кодекс (як правило, вони являють собою письмові акти, хоча це не завжди є обов'язковим і може залишатися на рівні звичаїв у професійній практиці); 2) створення формальних етичних кодексів, а також особливості й вимоги до їх дотримання позитивно пов'язані з внутрішньо-професійним статусом осіб, на яких вони поширюють свою дію; 3) порушення норм професійної етики є підставою для початку процедур притягнення порушника до відповідальності; 4) професійна етика поширюється на окремих фахівців і на окремі випадки професійної поведінки таких осіб; 5) притаманна збалансованість приписів професійної етики (так, гарантії забезпечення довіри клієнтів посідають незначне місце в кодексах професійної етики, однак передбачають найсуворіші покарання за їх порушення; загальні заборони (ті, що стосуються відносин між професіоналами) становлять основну нормативну масу етичних кодексів, піддаються вимірюванню в контексті шкоди, яка заподіюється порушенням таких норм, і є підставою для пропорційної відповідальності за неетичні діяння) [7, с. 857–862]. У контексті нашого дослідження додатково варто зазначити, що для професійної етики використовується також те, що вона повинна бути повністю узгодженою з нормами чинного законодавства, а саме не шкодити соціальній безпеці адресата етичних вимог (працівника) та його клієнта.

Окремим видом професійної етики є адвокатська етика, що поширюється на всіх самозайнятих осіб, які провадять адвокатську діяльність. Необхідність існування адвокатської етики є більш ніж очевидною з огляду на такі аргументи:

1) *адвокатська діяльність – це професійна діяльність, яка має суттєве соціально-правове значення, безпосередньо впливає на панування права в суспільстві та процеси побудови України як сучасної правової і демократичної держави.* Саме тому в абз. 3 преамбули Правил адвокатської етики проголошено: «Надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів слідування високим етичним стандартам поведінки» [2]. Власне, дотримання цих правил формує умови, за яких, по-перше, професійні дії адвоката є очікуваними й законними, а отже, професійна діяльність адвоката не може використовуватися з протиправною метою; по-друге, досягається мета функціонування адвокатури в Україні;

2) *необхідне звуження широти свободи професійної діяльності, яка провадиться у формі самозайнятості та може використовуватися неправомірно.* Звернемо увагу на те, що в абз. 3

преамбули Правил адвокатської етики зауважено, що специфіка, комплексний характер обов'язків, які покладені на адвокатуру, зумовлюють необхідність збалансування засад служіння адвоката інтересам окремого клієнта та інтересам суспільства загалом, дотримання принципів законності та верховенства права [2]. Зазначений ефект від професійної діяльності адвоката є цілком закономірним, адже для різного виду професій загалом характерне набуття певного професійного впливу на клієнтів і суспільство, котрий, на думку багатьох учених (наприклад, Р. Картера [8, с. 11–61], В.Е. Мура [9, с. 149–156]), уже досить тривалий час періодично використовується працівниками для спотворення місії професії.

Зазначимо, що можливості спотворення місії професії недобросовісними працівниками на рівні несамостійної зайнятості блокується правовим режимом підприємства, установи, організації, у яких відповідні дії працівника можуть розглядатися як значний ризик для економічної стабільності підприємства (установи, організації), економічної свободи роботодавця, соціальної безпеки самого працівника та його колег. Однак специфіка адвокатської діяльності (самозайнятості загалом) не передбачає підпорядкування адвоката роботодавцю (адміністрації), котрий виконує, зокрема, такі функції: а) керує виробничими відносинами на підприємстві; б) здійснює дисциплінарний нагляд і контроль за поведінкою працівників (з огляду на той факт, що дисципліна, на переконання С.Д. Олійника, «формується в колективі, який адаптує поведінку кожного окремого члена до стандартної та належної поведінки» [11, с. 120]); в) реалізує дисциплінарну владу щодо працівників, які порушили трудову (службову) дисципліну. Цілком закономірно, що адвокатська діяльність потребує відповідного контролю з метою забезпечення законності (зокрема, дисциплінованості) такої особливої трудової діяльності. Водночас варто зазначити, що такий контроль здійснюється на рівні самоконтролю (залежить від рівня добросовісності адвоката) та публічного контролю (інституційного контролю, суспільного контролю), який не повинен шкодити гарантіям здійснення адвокатської діяльності, функціонування адвокатури України, а також рівню соціальної безпеки адвоката. У зв'язку із цим контроль за дисциплінованістю адвоката здійснюється відповідно до етичних норм, які є, по-перше, критеріями поведінки адвоката, а по-друге, конкретними ідеальними даними, у контексті яких оцінюються фактичні характеристики поведінки адвоката (як етичні чи неетичні діяння), з огляду на що робиться юридично значиме судження про наявність у діяннях адвоката ознак фактичних підстав для притягнення його до дисциплінарної відповідальності.

З огляду на викладене можемо констатувати, що для адвокатської етики як категорії трудового права характерні такі ознаки:

1. Адвокатська етика поширюється на адвокатів як на самозайнятих працівників з особливим статусом та як на роботодавців, які задовольняють право на працю працездатних осіб шляхом укладення з ними трудових договорів. У зв'язку із цим можна стверджувати, що адвокатській етиці властивий, зокрема, об'єктивний трудо-правовий характер, відображений у необхідності впорядкування трудової діяльності адвоката (адвокатської діяльності) та діяльності адвоката як роботодавця.

2. Адвокатська етика у трудо-правовому контексті її наукового осмислення переслідує особливу мету – створення умов, за яких кожен адвокат буде виконувати свою професійну діяльність (адвокатську діяльність) дисципліновано, а той, хто порушує норми адвокатської етики, буде нести юридичну відповідальність.

3. Адвокатська етика в межах її трудо-правової інтерпретації виконує комплекс важливих завдань, зокрема: а) забезпечує підконтрольність адвокатів як самозайнятих працівників правопорядку, що існує в адвокатурі України; б) забезпечує свідоме, добросовісне та добросчесне виконання кожним адвокатом своїх професійних обов'язків під час провадження адвокатської діяльності та/або виконання обов'язків роботодавця; в) забезпечує узгоджену з вимогами законності, раціональності й відповідальності реалізацію свого правового статусу в частині прав та обов'язків як самозайнятого працівника та/або роботодавця; г) забезпечує можливість незалежного самоврядного контролю за етичністю професійної діяльності адвоката, а також чинить правомірний вплив на адвокатів, діяння яких оцінюються компетентним суб'єктом як неетичні.

4. Адвокатська етика у своєму сутнісному контексті виявляється в імперативних моральних, юридично значимих вимогах, котрі гармонійно відображають такі явища: а) публічні очікування від професійної діяльності адвокатів (це не абстракція, а конкретизована категорія, відображена в законодавстві України про адвокатуру та адвокатську діяльність), які сконцентровані, по-перше, у правовідносинах між адвокатом і клієнтом, між адвокатами, між адвокатом та суб'єктами владних повноважень; по-друге, у причинно-наслідковому зв'язку між законними

мотивами професійних дій адвоката та результатами цих дій; б) особливості правового статусу адвоката, насамперед законні інтереси працездатної особи у сфері праці та зайнятості, котра реалізує право на працю, провадячи на законних підставах адвокатську діяльність. При цьому юридична значимість адвокатської етики полягає в тому, що норми адвокатської етики повинні відображатися в окремому письмову акті, який має обов'язкове для адвокатів значення, а порушення норм адвокатської етики є фактичною підставою для притягнення порушника до дисциплінарної відповідальності.

5. Норми адвокатської етики як гарантії законності етичних вимог до адвоката, а також законності реалізації дисциплінарної влади щодо адвоката визначаються Правилами адвокатської етики, що є підзаконним актом, який містить також комплекс трудо-правових норм (зокрема, положення про реалізацію адвокатом свободи праці в частині відносин із його клієнтами, нормативні та процедурні підстави притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності за порушення адвокатської етики).

6. Норми адвокатської етики узгоджені з принципами трудового права, насамперед загальноправовими та галузевими. Загальноправові принципи дають можливість тлумачити адвокатську етику як органічну частину правової системи України (наприклад, принципи верховенства права, законності, людиноцентризму, справедливості, недискримінації). Галузеві принципи дають змогу тлумачити адвокатську етику також як категорію трудового права (наприклад, принципи свободи праці, гідної праці, гармонійної стабільності відносин у сфері праці).

7. Норми адвокатської етики у своїх формах і змісті узгоджені з нормами чинного законодавства України, зокрема трудового. Так, у ст. 1 Правил адвокатської етики зазначається, що норми, які містяться в цьому акті, не відмінюють і не замінюють положення чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність, а доповнюють і конкретизують їх [2]. Крім того, етичні норми адвоката, хоча про це прямо не вказано у Правилах адвокатської етики, також узгоджені з нормами законодавства про працю. Зазначене обґрунтовується тим фактом, що адвокатська діяльність є особливою трудовою діяльністю, а тому на неї поширюються загальні положення законодавства про працю, які скориговані тією обставиною, що вони застосовуються у площині самостійної зайнятості, урегульованої спеціальним законодавством про адвокатуру та адвокатську діяльність.

Висновки. З викладеного у статті постає, що адвокат в Україні є особливим суб'єктом трудового права, який може бути роботодавцем та самозайнятим працівником, що провадить адвокатську діяльність, яка є особливою трудовою діяльністю. При цьому специфіка самостійної зайнятості, особливості адвокатської діяльності та адвокатури в Україні зумовлюють потребу у створенні умов, за яких адвокати будуть легально обмеженими у свободі здійснення своєї професійної діяльності, яка (у необмеженому вигляді) може бути інструментом шкоди незалежності й авторитету адвокатури (а отже, бути загрозою для розбудови України як сучасної правової та демократичної держави), може шкодити соціальній безпеці самого адвоката (його колег) та/або його клієнта. Якщо для працівників таким «бар'єром», що легально обмежує свободу, є правила внутрішнього трудового розпорядку, службові інструкції тощо, то відповідним аналогом, який упорядковує діяльність адвоката, є норми адвокатської етики, що є видом професійної етики.

Комплексне трудо-правове наукове осмислення адвокатської етики свідчить про те, що за своєю природою, у своїй меті та завданнях відповідна етика може розглядатися як особливий інструмент трудового права, що забезпечує правопорядок в адвокатурі України шляхом забезпечення необхідної міри дисциплінованості трудової діяльності адвокатів. При цьому відповідна міра дисциплінованості трудової діяльності адвокатів в Україні узгоджується, по-перше, з нормами чинного законодавства (зокрема, законодавства про працю) та принципами права (зокрема, галузевими принципами трудового права), що відображають публічні очікування від професійної діяльності адвокатів; по-друге, із законними інтересами адвокатів у сфері праці й зайнятості, що реалізуються ними шляхом доступу до професії та провадження адвокатської діяльності, а також виконання ролі адвоката, який набув статус роботодавця.

Таким чином, проаналізована у статті важливість трудо-правового контексту наукового осмислення адвокатської етики свідчить про потребу в подальшій науковій дискусії щодо трудового статусу адвоката та адвокатської діяльності як особливої трудової (професійної) діяльності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI (у редакції від 16 липня 2021 р.) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

2. Правила адвокатської етики, затвержені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 9 червня 2017 р. (у редакції від 15 лютого 2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17>.
3. Airaksinen T. Professional Ethics. *Encyclopedia of Applied Ethics* : in 4 vols. / R. Chadwick (ed.). Amsterdam : Elsevier Scientific Publ., 2012. Vol. 3. P. 612–623. DOI: 10.1016/B978-0-12-373932-2.00080-6.
4. Мельник А.О., Тимофеєва О.С. Професійна етика персоналу підприємства сфери гостинності та шляхи її удосконалення. *Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 11 квітня 2019 р. Київ: КНУТД, 2019. С. 111–114.
5. Rossiter A., Prilleltensky I., Walsh-Bowers R. A postmodern perspective on professional ethics. *Practice and Research in Social Work: Postmodern Feminist Perspectives* / ed. by B. Fawcett, B. Featherstone, J. Fook, A. Rossiter. London: Routledge, 1999. P.94–114. DOI: 10.4324/9780203981979.
6. Корнута Л.М. Дисциплінарна відповідальність державного службовця в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2013. 23 с.
7. Abbott A. Professional Ethics. *American Journal of Sociology*. 1983. Vol. 88. № 5. P. 855–885. DOI: 10.1086/227762.
8. Carter R. The Doctor Business. New York : Doubleday & Co, Inc., 1958. 283 p.
9. Moore W.E. The Professions: Roles and Rules. New York : Russell Sage Foundation, 1970. 336 p.
10. Малюга Л.Ю. Шляхи вдосконалення правового регулювання захисту трудових прав працівників в умовах запровадження карантинних обмежень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 293–296. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/73>.
11. Олійник С.Д. Сутність та ознаки трудової дисципліни. *Соціальне право*. 2019. № 1. С. 116–122. URL: <https://doi.org/10.37440/soclaw.2019.01.20>.

УДК 349.2.351.741-055.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.1.7>

ПОЛІШКО Н.Л.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЖІНОК, ЯКІ ПРОХОДЯТЬ СЛУЖБУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

SOCIAL PROTECTION OF WOMEN SERVING IN THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

У статті наголошено, що соціальний і правовий захист є невід'ємними елементами будь-якої держави, які постійно розвиваються та вдосконалюються, підкреслюється, що Україна, проголосивши себе не тільки правовою, демократичною, а і соціальною державою, попри складну економічну ситуацію, робить усі можливі кроки на шляху забезпечення соціальних гарантій, установлених для працівників поліції.

Автор констатує, що правовий та соціальний статус працівника поліції (з огляду на належність до особливого виду державної служби) налічує низку обмежень, закріплених у відповідних законодавчих чи відомчих нормативно-правових актах. Зроблено висновок, що соціальний захист працівника поліції, тобто комплекс пільг та переваг для нього (і членів його сім'ї), має компенсувати не тільки специфічні умови праці, а й обмеження та заборони, встановлені законом щодо поліцейського. У цьому виражається один із принципів служби в поліції – взаємозв'язок об-